

POJETÍ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI V RÁMCI REVIZÍ RVP

THE CONCEPT OF READING LITERACY WITHIN THE NATIONAL CURRICULA REVISION

Koubek Petr

Klíčová slova: čtenářská gramotnost, RVP, revize RVP, Evropský rámec klíčových schopností

Key words: reading literacy, FEP, national curricula revision, European Framework of Key Competences

Příspěvek představí východiska vymezení čtenářské gramotnosti v rámci revizí RVP a jeho zahrnutí do revizí cílů a obsahů vybraných předmětů (vzdělávacích oborů) jako průřezového vzdělávacího obsahu. Dílčím cílem příspěvku bude poukázat na specifika fungování národního projektovaného kurikula v systému řízení vzdělávání v ČR a související důvody jeho úprav 13 let po změně způsobu řízení kurikula. Druhým dílčím cílem bude představit budoucí formu národního kurikula včetně odpovídající metodické a didaktické podpory, kterou budou učitelé moci čerpat z výsledků revize RVP.

Podoba upravených rámcových vzdělávacích programů je definována strategickými dokumenty vzdělávací politiky a upřesněna na webových stránkách NÚV. Koncepce změn byla podrobena veřejné oponentuře a široké veřejné diskusi v roce 2016 a 2017. Hlavním principem úprav státního kurikula je to, že mají tyto dokumenty od nynějška mandát vymezit základy vzdělávacího obsahu (závaznou vzdělávací nabídku). Vyučování vedoucí k utváření tohoto obsahu u dětí/žáků má být realizováno ve zhruba dvou třetinách rozsahu časové dotace určené RVP. Zbytek časové dotace mají školy využívat pro vlastní profilaci či pro podporu dětí/žáků podle místních podmínek. Nové dokumenty vymezí nově také to, jak může vzdělávací nabídka realizující „základní“ vzdělávací obsah napomáhat rozvoji průřezových schopností, jako jsou měkké dovednosti nebo základní funkční gramotnosti. A právě doménou průřezového obsahu „čtenářská gramotnost“ se zabývá tento příspěvek.

Průřezový vzdělávací obsah čtenářská gramotnost bude vymezován v úzké součinnosti Národního ústavu pro vzdělávání a odborného panelu čtenářské gramotnosti systémového projektu PPUČ, který má napomáhat utvářet „sdílenou představu o základních gramotnostech“. V projektu vymezovaná čtenářská gramotnost se rozvíjí ve dvou směrech a čtyřech komplementárních liniích. Tradiční směry rozvoje čtenářské gramotnosti sdílené globálně jsou základní

a kritická čtenářská gramotnost. PPUČ nově vymezuje linie: (1) vztah ke čtení; (2) porozumění text a interpretace; (3) posuzování obsahu a formy text (neodělitelně!); a (4) čtenářskou nezávislost. Projekt PPUČ v úzké spolupráci s učiteli 36 mateřských a základních škol a tematicky zaměřenými projekty nevládních organizací a vysokých škol adaptuje na místní poměry definici a operacionalizace ČG z mezinárodních a národních šetření úrovně gramotnosti žáků. Jeho cílem je rozpracovat vývojová kontinua dovedností, které sytí vymezené základní linie ČG.

Změna řízení kurikula po 13 letech od zavedení dvou úrovní jeho řízení v českém vzdělávacím systému je iniciována zejména aktuální kurikulární teorií (Michael Young a jeho škola; Young, 2008). Vzdělávání má utvářet takové obsahy žákovy mysli - znalosti a dovednosti, aby byly funkční, ucelené, vědomé a reflektované. Takovými obsahy jsou podle pojetí, na němž je shoda v rámci pracovních skupin připravujících revize RVP gramotnost a to v její základní a kritické úrovni. Obtíž při revizi je v tom, že národní kurikulární dokumenty nepracují s pojmem gramotnost jako soubor základních cílů a obsahů vzdělávání. Dokumenty přejaly evropské pojmy k vymezení kurikulárních kategorií: klíčové kompetence (key competences), dílčí kompetence (competences) formulované jako cíle učení (learning outcomes). Tento systém nelze z hlediska akceptace reformy (Janík, 2013) násilně měnit; gramotnosti se tak stanou základem vymezení vzdělávacího obsahu, aniž by byl tento pojem v kurikulu zaveden. Obsahová komparace výchozích dokumentů s vyvozením závěrů pro formulaci vzdělávacího obsahu „gramotnostní domény“ v národním projektovaném kurikulu od předškolního vzdělávání po maturitní stupeň vzdělání. Závěrem představení východisek a řešení v rámci tvorby kurikula bude položení si otázek k adekvátnosti navrženého postupu úprav vzhledem k východiskům a aktuální teorii řízení kurikula.

Abstract: The paper will present the basis of the current curricular reform in the Czech Republic and the concept of reading literacy, which will be newly elaborated in the curriculum. The paper will make a comparison of the definition of literacy in national and European documents and evaluate them in terms of current curricular theory. In conclusion, the paper will present a proposal for the form of a national curriculum in the Czech Republic, which is designed to contribute to promotion of main reform ideas of productive culture in school education. The conclusions are to initiate a discussion of the participants in the section.

Literatura/References:

- Council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning.* (2018). Brussels: European Commission. Dostupné z: https://ec.europa.eu/education/initiatives/key-competences-framework-review-2017_cs.
- Janík, T. (2013). *Od reformy kurikula k produktivní kultuře vyučování a učení.* Pedagogická orientace, 23(5), 634–663.
- Young, M. (2008). *Bringing knowledge back in: From social constructivism to social realism in the sociology of education* (London, Routledge).